

گزارش جلسات برگزار شده توسط گروه‌های علمی
فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران

تاریخ برگزاری جلسه: ۱۴۰۵/۰۲/۰۲

گروه علمی: گروه سلامت زنان (جلسه ۴۴۱)

تهیه کننده: مینا شیخ الاسلام زاده

اعضای حاضر در جلسه:

خانم‌ها:

دکتر مرضیه وحید دستجردی، دکتر فاطمه سادات نیری، دکتر بتول احمدی، دکتر فاطمه نبوی‌زاده، دکتر نرگس تبریزی، دکتر بتول محتشمی، دکتر مریم تاجور، دکتر شیرین جلالی‌نیا، دکتر شهربانو نخعی، دکتر فرزانه آقاحسینی، دکتر مرضیه نجومی، دکتر مریم ابوصابر، دکتر فرانک فرزندی، دکتر پروین میرمیران

خلاصه موضوع / موضوعات مطرح شده در جلسه

۱. ارائه گزارش از عملکرد گروه در شورای علمی
۲. بحث و بررسی در خصوص فعالیت‌ها و اقدامات گروه در سال جاری

رئوس نتایج مذاکرات در جلسه

جلسه با تلاوت آیاتی چند از قرآن کریم آغاز شد.

۱. ارائه گزارش از عملکرد گروه در شورای علمی

خانم دکتر دستجردی، ریاست محترم گروه اظهار داشتند، در جلسه چهارشنبه هفته گذشته شورای علمی، گزارشی از عملکرد گروه‌ها و واحدهای دیگر معاونت علمی توسط آقای دکتر محقق ارائه شد. گروه سلامت زنان در سال گذشته، ۱۵ جلسه برگزار کرد. در حوزه وینار، فقط یک وینار در سال ۱۴۰۴ برگزار کردیم. با توجه به اهمیت موضوعات حوزه سلامت زنان تاکید می‌شود که برگزاری وینارها و نشستها در سال ۱۴۰۵ قوت گیرد و با کمیت و کیفیت بیشتری برگزار شود.

گروه سلامت زنان بر اساس برنامه راهبردی چهارسال گذشته، تمام اقدامات پیش‌بینی شده را پیگیری کرده و به خاتمه رسانده و یا در مرحله انجام دارد، بنابراین اقدامی از برنامه راهبردی چهارسال اخیر باقی نمانده است. کاربست جلسات و فعالیتهای گروه در قالب ۷ مقاله، یک خلاصه سیاستی، تصویب سند ملی سلامت زنان و دو نامه پیشنهادی، یک بیانیه مشترک و یک فصل از کتاب آموزش و پرورش به انجام رسید. وضعیت طرح‌های تحقیقاتی خاتمه یافته و در حال اجرا نیز در کارنامه گروه درج شده بود. گزارشی که در جلسه ارائه شد، علاوه بر

گزارش عملکرد گروه‌های علمی، در خصوص عملکرد کارگروه‌های استانی، انتشارات و مجلات و همچنین وضعیت طرح‌های تحقیقاتی بود. کارشناس گروه، این گزارش کلی را برای اساتید محترم ارسال خواهد کرد.

۲. بحث و بررسی در خصوص فعالیت‌ها و اقدامات گروه در سال جاری

خانم دکتر دستجردی اظهار داشتند، معاون محترم علمی طی نامه‌ای در بهمن ماه سال گذشته مطرح کردند با توجه به تشکیل ستاد سلامت و کارگروه‌های هشت گانه با موضوعات سلامت روان، سلامت معنوی اسلامی، جمعیت، تحول در آموزش عالی سلامت، عوامل اجتماعی موثر بر سلامت، فرهنگ و سواد سلامت، فناوری سلامت و عدالت در سلامت، در سال ۱۴۰۵ اولویت نخست آن گروه پاسخگویی به نیازهای علمی ستاد سلامت در موضوعات فوق است. اولویت دوم پرداختن به مسائل ضروری نظام سلامت به تشخیص هیئت رئیسه یا مجمع عمومی که حسب مورد به اطلاع گروه‌ها می‌رسد. اولویت معمول هم نیز طبق روال پیشین اجرای اقدامات برنامه راهبردی است. خانم دکتر دستجردی متذکر شدند، به غیر از موارد فوق، اقدامات گروه همانند روال سال‌های گذشته در قالب طرح‌های تحقیقاتی، برگزاری وبینار و نشست، تدوین خلاصه سیاستی و مستند حمایتی و مقالات و ... پیگیری خواهد شد.

نظرات اساتید برای فعالیت‌های گروه در سال ۱۴۰۵

خانم دکتر نیری عنوان پیشنهادی برای طرح تحقیقاتی جدید را به شرح ذیل مطرح کردند. بررسی وضع سلامت روان و بروز استرس پس از حادثه در میان زنان و کودکان تهرانی در جنگ تحمیلی سوم و عوامل مستعدکننده آن. ایشان در ادامه افزودند، در خصوص طرح قبلی با عنوان شناسایی و معرفی زنان نخبه برجسته ایرانی در حوزه سلامت با توجه به اینکه در فاز اول شناسایی افراد به صورت کامل انجام نشده، در صورت امکان این طرح ادامه یابد و در قالب کتاب با حمایت فرهنگستان منتشر شود. یکی از کارهای آینده گروه میتواند ارائه نتایج این تحقیق نیز باشد.

خانم دکتر دستجردی در خصوص پیشنهاد طرح جدید متذکر شدند، حتماً با آقای دکتر نوربالا مشورت کنید و از روانشناسان و روانپزشکان و گروه اطفال به عنوان همکار در طرح بهره ببرید. در خصوص طرح زنان نخبه، مرحله جدید در قالب طرح جدید تعریف شود. ایشان در ادامه پیشنهاد کردند، طی مکاتبه‌ای با ریاست محترم فرهنگستان درخواست شود نتیجه طرح شناسایی زنان نخبه در جلسه هیئت رئیسه فرهنگستان ارائه شود. برای اطلاع رسانی نتیجه طرح هم با روابط عمومی هماهنگی لازم انجام می‌شود که نتایج طرح در قالبی که مدنظر شماست، اطلاع رسانی شود. همچنین میتوان نتایج طرح را با حضور برخی افراد شاخص شناسایی شده در قالب وبینار اطلاع رسانی کرد.

خانم دکتر احمدی اظهار داشتند، اینکه سلامت روان افراد آسیب دیده بررسی شود در نهایت از نتایج آن چه استفاده‌ای خواهد شد و چه کاربردی خواهد شد. باید بتوان از نتیجه طرح به صورت عملیاتی و کاربردی استفاده کرد.

خانم دکتر نیری در پاسخ اظهار داشتند، از نتایج طرح برای تهیه برنامه‌های مداخله‌ای برای درمان افراد می‌توان استفاده کرد.

خانم دکتر تبریزی اذعان داشتند، شورای پژوهش تشکیل شده و فرایند جدیدی برای طرح‌های تحقیقاتی تعریف شده است که به اطلاع گروه‌ها خواهد رسید.

خانم دکتر دستجردی اظهار داشتند، خانم دکتر نخعی پیشنهادهای عملی برای اجرای عدالت در سلامت زنان را به صورت مشروح برای کارشناس گروه ارسال کردند که سرفصل‌های آن را خدمتتان قرائت میکنم.

سرفصل‌های پیشنهادهای عملی برای اجرای عدالت در سلامت زنان، پیشنهاد خانم دکتر نخعی

۱. بهبود دسترسی فیزیکی به خدمات سلامت

۲. کاهش هزینه‌های سلامت زنان

۳. ارتقای سلامت باروری و جنسی

۴. پیشگیری و غربالگری بیماریها

۵. سلامت روان زنان

۶. مقابله با خشونت علیه زنان

۷. ارتقای سواد سلامت زنان

۸. توجه به گروه‌های خاص زنان

خانم محترمی پیشنهادات خود را در قالب بندهای ذیل برای طرح‌های تحقیقاتی، مستندات حمایت‌طلبی و نشست مطرح کردند.

۱. بررسی علل و عوامل تاثیرگذار و همه جانبه در زمان جنگ و بحران‌ها بر سلامت زنان پزشک و پرستار(کادر پزشکی) با توجه به سختی کار آنها و انجام توأمان فشرده‌گی کار و نقش‌های خانوادگی آنان و فقدان تسهیلات لازم در محیط کار برای نگهداری فرزندان(در زمان جنگ و بحران‌ها) و ارائه راهکارها برای حل مشکلات آنها

۲. بازنگری مستمر، ارزشیابی و نظارت بر اجرای سیاستها و برنامه‌های ملی سلامت زنان، طراحی و استقرار نظام پایش و مراقبت سلامت زنان در نظام سلامت کشور

۳. ارتقاء سواد سلامت زنان و خانواده از طریق تدوین اولویت‌های آموزشی متناسب با نیاز سلامت زنان بصورت ملی در دوره‌های مختلف زندگی و عوامل فرهنگی - اجتماعی تاثیرگذار بر آن از طریق تعامل بین‌بخشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با دستگاه‌های ذیربط (حمایت‌طلبی)
۴. ضرورت فرهنگ‌سازی در خصوص سلامت دختران در مؤلفه‌ها و عناصر مختلف در آموزش و پرورش از سالهای ابتدایی، بررسی چالش‌ها، مشکلات موجود سلامت در دختران
۵. بررسی وضعیت عدالت جنسیتی در سلامت در اقشار مختلف زنان از طریق شاخص‌های عدالت همراه با تعریف کامل از عدالت در سلامت در ابعاد: آموزشی، غذایی، حمایت اجتماعی، احزاب پست‌های مدیریتی، بهره‌مندی از خدمات سلامت و مراقبت‌های بهداشتی، توجه به بیماری‌های خاص زنان، بیماری‌های روانی، تخصیص منابع و امکانات به تحقیقات مسائل زنان، امکانات اوقات فراغت و ورزشی، وجود نیروهای متخصص و همگن
۶. برگزاری نشست در خصوص نگاه همه جانبه اسلام و رهبران نظام (امام راحل و امام شهید) نسبت به اصلاح باورهای جامعه در خصوص جایگاه و حقوق فردی، خانوادگی و اجتماعی زنان و تاثیر آن در حفظ و ارتقاء سلامت خود و خانواده
۷. تبیین و ترویج و توان‌افزایی زنان و خانواده در خصوص سبک سالم زندگی ایرانی اسلامی و تاثیر آن در ارتقاء سلامت فرهنگی و روانی خانواده بر اساس ارزشهای اسلامی (چالش‌ها، آسیب‌ها و راهکارها)
۸. رسانه‌های نوین و کالاهای فرهنگی جدید و تاثیر آن بر تحولات ملی و هویتی و سبک زندگی دختران و سلامت آنها در خانواده و اجتماع

خانم دکتر نیری اظهار داشتند، در خصوص عدالت در سلامت یک کار مفصلی در قالب کتاب توسط آقای دکتر اولیایی منش تهیه شده است که مرجع بسیار خوبی است.

خانم دکتر احمدی اظهار داشتند، میتوانیم موضوعات مهم و اولویت‌دار حوزه سلامت زنان را به خارج از فرهنگستان برون‌سپاری و سفارش کنیم و خودمان به عنوان همکار یا ناظر در طرح‌های تحقیقاتی مشارکت داشته باشیم که اهداف گروه را پیگیری کنیم. ما در خیلی از زمینه‌ها، سیاست و برنامه و راهبرد در حوزه سلامت زنان داریم، اما نقطه ضعف جدی این است که اطلاع نداریم اینها تا چه حد اجرایی شده و نتیجه‌بخش بوده است. پیشنهاد بنده، بررسی و ارزیابی عملکرد دستگاه‌ها در حوزه‌های مرتبط با سلامت زنان است. گزارشی از وضعیت اجرایی و عملکردی ارگانهای ذیربط در حوزه سلامت زنان تهیه کنیم. برای مثال ارزیابی اقدامات انجام شده دستگاه‌های مسئول در حوزه سلامت روان زنان.

ایشان در ادامه اظهار داشتند، سند سلامت زنان به عنوان اولین مصوبه فرهنگستان علوم پزشکی در ستاد سلامت شورای عالی انقلاب فرهنگی در سال گذشته به تصویب رسید. تدوین برنامه‌های اجرایی سند در ابعاد مختلف سلامت زنان نیز پیشنهاد می‌شود. بحث اطلاع‌رسانی تصویب سند سلامت زنان توسط روابط عمومی فرهنگستان

باید مورد توجه قرار گیرد. همچنین تهیه یک بیانیه از فرمایشات رهبر شهید در سال گذشته که در روز زن ایراد کرده بودند، نیز پیشنهاد می شود.

خانم دکتر نبوی زاده، در خصوص طرح پیشنهادی خانم دکتر نیری برای همکاری اعلام آمادگی کردند و اظهار داشتند، موضوع پیشنهادی بنده برای طرح تحقیقاتی، حفظ و مراقبت سلامت روان کودکان در دوران جنگ و بازسازی سلامت روان کودکان در دوران پساجنگ همراه با نقش مادران در این زمینه است.

خانم دکتر تبریزی اظهار داشتند، در برنامه راهبردی سال ۱۴۰۵ یکسری اقدامات به صورت مشترک تعریف شده است. این بدین معنی است که اساتید گروه‌ها امکان انجام این اقدامات را دارند. موارد ذیل برای انجام طرح تحقیقاتی پیشنهاد می شود. اقدام ۱۹۸ با عنوان پیشنهادی: بررسی وضعیت موجود و ترسیم راهکارهای مناسب برای بهره‌وری بهینه از فناوریهای ارتباطی به روز و فناوری مناسب در ارتقا سلامت زنان، اقدام ۱۵۲ با عنوان پیشنهادی ارتقای همکاریهای بین بخشی در سیاست‌گذاری‌های کلان سلامت زنان. موضوع پیشنهادی دیگر در راستای فعالیت کارگروه جمعیت عبارت است از: چالش‌های پیش روی نظام سلامت ایران در زمینه سالمندی بانوان.

خانم دکتر فرزندی اظهار داشتند، در رابطه با پیشنهاد اساتید در خصوص سلامت روان، چون بنده به عنوان نماینده در جلسات گروه سلامت روان شرکت میکنم لازم است موارد ذیل را به استحضار اساتید برسانم. در اولین جلسه سال جدید، آقای دکتر شالبافان، سرپرست محترم دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد وزارت بهداشت که عضو گروه سلامت روان هم هستند گزارشی ارائه کردند و همچنین از وزارت آموزش و پرورش هم فردی دعوت شده بود که گزارشی ارائه شد که چه اقداماتی در خصوص سلامت روان انجام داده‌اند. هم شهرداری و هم آموزش و پرورش و هم وزارت بهداشت از قبل یکسری آمادگی داشتند و برنامه‌های آموزشی و لیست راهنماها از قبل تهیه کرده بودند. اما هنوز جای کار بسیاری است. سوال این مراجع این است که این روشها و رویکردها آیا دیده شده و موثر بوده است. از طرفی چون سازمانهای مختلف برای گروه‌های هدف مختلف داشتند کار میکردند، یک مساله دیگر موانع اجرایی هماهنگی بین بخشی و پیاده سازی برنامه‌ها بوده است. باید توجه داشته باشیم که نقطه صفر نیستیم. گروه سلامت روان چندین گام جلوتر است. به نظر بنده بهتر است موضوعات سلامت روان زنان را به صورت مشترک با گروه سلامت روان کار کنیم.

طرح های پژوهشی مشارکتی با گروه سلامت روان:

- تبیین نیازها و رویکردهای مداخلات و حمایت‌های روانشناختی در شرایط بحران با تأکید بر بومی‌سازی
- طراحی و تدوین بسته جامع مداخلات روانشناختی و راهنمای اجرایی آن برای شرایط بحران در ایران
- تحلیل موانع اجرایی مداخلات و حمایت‌های روانشناختی در شرایط بحران و طراحی برنامه و ساختار

اجرایی بومی

• ارزیابی کتب و برنامه‌های درسی رسمی کشور با رویکرد ارتقاء سلامت روان دانش‌آموزان

خانم دکتر فرزندی در ادامه افزودند، در شرایط کنونی خانواده‌هایی که بیمار داشتند با این اتفاقات و شرایط بحرانی، دسترسی اینها به خدمات موردنیازشان دچار اشکال شد. همزمان هم یکسری سامانه‌ها و پلتفرم‌ها برای خدمات پزشکی در اختیار مردم قرار گرفت که در این راستا استفاده کنند.

با توجه به توضیحات، موضوعات پیشنهادی بنده برای **طرح تحقیقاتی** عبارت است از:

۱. تبیین مسایل، نیازها و رویکردهای حمایتی از زنان کادر پزشکی در شرایط بحران
۲. ارزیابی عملکرد سامانه‌های اطلاعاتی و پلتفرمهای ارائه خدمات پزشکی در دسترسی خانوادهها به خدمات درمانی و مراقبتی در شرایط بحران: تبیین نیازها و موانع اجرایی
۳. تحلیل مسایل و موانع دسترسی خانواده به خدمات درمانی و مراقبتی مورد نیاز اعضاء خانواده در شرایط بحران و طراحی برنامه و ساختار اجرایی بومی
۴. ارزیابی عملکرد نظام سلامت در خدمات داوطلبانه سلامت در ارائه مشاوره و حمایت پزشکی و هدایت خانواده‌ها به خدمات سلامت اولیه، تخصصی و مراقبتی در شرایط بحران

ایشان در پایان اظهار داشتند، در خصوص کتاب، در سالهای گذشته تالیف کتاب سلامت زنان در دستور کار گروه قرار گرفت، مطالبی توسط اساتید آماده شد و حتی توسط شورای انتشارات داوری شد که مطالب در قالب چندین جلد تهیه شود. با توجه به دستاوردهای گروه میتوان دوباره تالیف این کتاب در دستور کار گروه قرار داد. تالیف کتابی در خصوص مدیریت خانواده از طرف فرهنگستان در سطح دانشگاهی نیز پیشنهاد می‌شود.

• کتاب (درسنامه) مدیریت خانواده

• کتاب سلامت زنان (عناوین و فهرست‌ها قبلاً مشخص شده می‌تواند مورد بازبینی قرار گیرد)

خانم دکتر احمدی اظهار داشتند، در خصوص کتاب مدیریت خانواده میتوانیم سرفصلهای مدنظر دانشگاه‌ها استخراج کنیم و بعد برای تنظیم کتاب از طرف فرهنگستان اقدام کنیم.

خانم دکتر نجومی عنوان پیشنهادی برای انجام طرح تحقیقاتی توسط خود ایشان را به شرح ذیل اعلام کردند. بررسی اختلالات اضطرابی و افسردگی در زنان پس از جنگ و نقش آن در خشونت خانگی: یک مرور سیستماتیک. موارد ذیل را جهت انجام توسط گروه (سایر اساتید) پیشنهاد کردند:

عناوین پژوهشی

۱. واکنش‌های روانی-اجتماعی زنان در مناطق جنگی و پیامدهای آن بر کارکرد خانواده
۲. نقش حمایت‌های اجتماعی در کاهش استرس پس از سانحه (PTSD) زنان در دوران پس از جنگ

۳. تأثیر جنگ بر سلامت باروری و روانی زنان و انعکاس آن بر سلامت خانواده
 ۴. راهبردهای تاب‌آوری (Resilience) در زنان سرپرست خانوار در جوامع پس از جنگ
 ۵. تجربه زیسته زنان با تجربه از دست دادن همسر در جنگ و تأثیر آن بر سلامت روان کودکان
 ۶. نقش مداخلات روانی-اجتماعی جامعه‌محور در بهبود سلامت روان زنان و انسجام خانواده پس از جنگ
- عناوین پیشنهادی برای سمینار

۱. سمینار ملی «زن، جنگ، خانواده: چالش‌های روانی و راهکارهای ترمیم
۲. همایش «سلامت روان زنان در دوران جنگ: از آسیب تا بازتوانی
۳. سمینار تخصصی «مادران مقاوم: نقش سلامت روان زنان در بازسازی خانواده پس از بحران جنگ
۴. کارگاه هم‌اندیشی «پیشگیری از انتقال آسیب‌های روانی جنگ از مادر به فرزند
۵. سمینار «عدالت جنسیتی و سلامت روان زنان در مناطق جنگی و پساجنگ
۶. نشست علمی «توانمندسازی روانی-اجتماعی زنان برای بازیابی کارکرد و سلامت خانواده پس از جنگ
۷. همایش «زنان بی‌پناه در طوفان جنگ: مداخلات فوری و بلندمدت روانی-خانوادگی
۸. سمینار «از ضربه تا رشد: تاب‌آوری زنان و بازآفرینی پیوندهای خانوادگی پس از جنگ

خانم دکتر تاجور پیشنهاد کردند، با توجه به تمرکز پیشنهادات اساتید بر حوزه سلامت روان زنان میتوانیم وبیناری را به صورت مشترک با گروه سلامت روان در این حوزه برگزار کنیم و بنده برای برگزاری این وبینار اعلام آمادگی می‌نمایم. (پیشنهاد: برگزاری وبینار در حوزه سلامت روان زنان مشترک با گروه سلامت روان)

خانم دکتر جلالی‌نیا موارد پیشنهادی را به شرح ذیل اعلام کردند.

۱. برگزاری وبینار نقش زنان در ارتقای تاب‌آوری خانواده‌ها در شرایط بحران
۲. تدوین خلاصه سیاستی با محوریت چالشها/ راهکارهای دستیابی به اهداف برنامه هفتم پیشرفت در تحقیقات حوزه سلامت زنان
۳. مرور نظام مند و ارائه پازل پژوهشی تحقیقات مرتبط با قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت (از زمان ابلاغ تاکنون)
۴. طرح تحقیقاتی بررسی راهکارهای حمایتی از زنان آسیب پذیر (مدیریت و کاهش پیامدهای جنگ تحمیلی سوم)
۵. برگزاری کارگاه توانمندسازی اعضای گروه/ اعضای فرهنگستان/ مراکز تحقیقاتی مرتبط با موضوع توسعه تاب‌آوری فردی ارتقای تاب‌آوری خانواده/ مستند سازی نتایج تحقیق و گزارش نویسی نظام‌مند (با تأکید بر تحقیقات و مستندات ثالثیه)

۶. اجرای دو طرح تحقیقاتی مشترک مصوب با گروه اخلاق و آموزش پزشکی که در سال جدید انجام خواهد شد.

توصیه‌های مطرح شده برای پیگیری

مقرر شد پیشنهادهای اساتید در جلسه آینده بررسی و نهایی گردد.

سایر موارد مهم